

Jászfényszaru, Csépe-lapos II.
Ónozott réz (vagy bronz), talpas kehely

161. Jobbágyi határa (Nógrád megye) Ő, U, B, V, Sza, Ge, Kk, Ű

A 21-es sz. főút szélesítési munkálataihoz kapcsolódó előzetes régészeti dokumentáció II. szakasza tette szükségessé az alábbi lelőhelyek próbafeltárását, amit a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ munkatársai végeztek el, 2014 márciusában. Ezt követően a Dornay Béla Múzeum munkatársai végezték el a megelőző feltárásokat.

Csincsá, Csincsá-partél (KÖH 46883): A lelőhely Jobbágyi D-i határában, a Csincsá elnevezésű külterülettől D-re, a Zagyva magaspartján, közvetlen a 21-es úttól Ny-ra helyezkedik el. A *próbafeltárás* célja a lelőhely É-i, K-i és D-i határainak tisztázása volt. A humuszolt terület 791,53 m² nagyságú volt, ebből lelőhely-érintettség 515,20 m², régészeti pozitív 59 m². A szondákban 33 stratigráfiai egységet tártunk fel. A kutatóárkok É–D-i irányban átszelik a Zagyva magaspartját, ezért a régészeti szint fölötti humuszvastagság 20–100 cm között változott. A lelőhely határai a próbafeltárás során egyértelműen kirajzolódtak. ÉK felé, a Zagyva teraszának lejtőjén erősen lehúzódik az egykori árterület határáig. A part meredek lejtője alatt, a terasz peremén, valamint a D-i dombhát K-i lejtőjén is ritkán jelentkezett. A sekély gödrökből, árkokból neolitik, ill. vaskori jellegű kerámia származik, de számolni kell azzal is, hogy a dombtetőről lecsúszott eróziós anyag későbbi objektumokba keveredett. A terepbejárással meghatározott császárkori település valószínűleg nem húzódtott le a nyomvonalig.

Az É-i, sóderes homoktalajon csak újkori jelenségek, valamint késő középkori szórványanyag fordult elő. A lelőhely É-i határát géppel megszondáztuk, és megállapítottuk, hogy az árteri területen egy eltemetett második humuszréteg húzódik, amely alatt régészeti jelenségek előkerülésére már nem számíthatunk.

Munkatársak: Erdei Krisztina és Gelencsér Ákos régésztechnikusok.

MASEK ZSÓFIA

A *megelőző feltárás* folyamán a lelőhelyen három, Ny–K-i tájolású, nyújtott vázas temetkezést tártunk fel, melyek egy sorban, É–D-i irányban helyezkedtek el egymástól. A legdélebbi női sír (OBNR 47) medencetájékán egy díszítetlen bronz hajkarika került elő. A középső férfisírt (OBNR 48) a temetés után kirabolhatták, mellkasi részén feltételezhetően díszesebb fibula lehetett, megszerzésért a bordákat és a bal felkarsontot bolygatták. Hat nyéltüskés vas nyílhegy és egy vas övcsat került elő a koponya és a medence közti részről, szintén bolygatott helyzetben. A legészakibb (OBNR 49) sír nem tartalmazott mellékleteket.

A temetkezésekhez tartozó népvándorlás kori település veremházai/műhelyei a síroktól jóval északabbra helyezkedtek el. A síroktól 12 m-re egy K–Ny-i tájolású, téglalap alakú veremházat tártunk fel. Oldalfalai rézsűsen lejtettek, K-i végén

egy ovális kemence platinját találtuk. Betöltése fekete, égett faszenes volt, rengeteg vassalakkal. A vasolvasztásra szolgáló műhelyt tűzész pusztíthatta el. Tőle 40–60 m távolságra, É-ra, három újabb veremházat/műhelyt találtunk. Alakjuk négyszögletes, kettő tájolása É–ÉNy–DDK, a harmadiké pedig É–D-i. Mindegyik épületnek tapasztott agyagpadlója volt, fűtésüket kőpakolással tűzhellyel látták el. Az OBNR 68 veremház tűzhegye a DNy-i negyedben, az OBNR 69 és 75 veremházaké az ÉK-i negyedben kapott helyet. A veremházaktól É-ra, 20–40 m távolságra, két kisebb méretű gazdasági tevékenységre használt É–D-i (OBNR 73) és É–ÉK–D–DNy-i (OBNR 74) tájolású épületet tártunk fel. Méretük is kisebbek a fentebb említett épületeknél. Egyikük betöltésében malomkő feküdt. A veremházaktól Ny-ra, egy É–D-i tájolású, cölöpszerkezetes lakóépület K-i cölöpsorát tártuk fel. Az épület nagyobbik része kívül esett a kisajátítási területen. A veremházak között elszórtan három külső kemenecét is feltártunk hamusgödörrel, valamint két méhkas alakú tárológödört. A szórtan elhelyezkedő épületek utcarendszert nem rajzoltak ki. Köztük, illetve a házak környékén sok karó- és cölöplyukat tártunk fel. Az előkerült kerámia- és fémleletek alapján a települést a Kr. u. 4–6. század között, germán népesség lakhatta.

Konzulens: dr. Rácz Zsófia (ELTE-BTK)

BARÁTH ANITA KÁRMEN – ZANDLER KRISZTIÁN

Gyüri-földek 2. (KÖH 86325): A Csinsca, Csinsca-partél (KÖH 46883) lelőhely *próbafeltárása* során nyitott szondák közül a legdélebbi ehhez, az újonnan azonosított lelőhelyhez tartozik. Itt két árokszakaszt, egy sekély gödörrel, valamint egy sírt tártunk fel. A szondát átszelte egy nagy méretű őskori árok. A sír kora népvándorlás kori, Ny–K-i tájolású, derékig rabolt, ám a bolygatatlan lábakkal mellett egy langsxot (hosszú, kétélű tör), valamint tarsolykészség kisebb leleteit találtuk.

Munkatársak: Erdei Krisztina és Gelencsér Ákos régésztechnikusok.

MASEK ZSÓFIA

A *megelőző feltárás* folyamán feltártuk a nagy méretű őskori árkot. A V-keresztmetszetű árok enyhe ívben, K-i oldalról övezte a települést, É-i végét belevezették a lelőhely és a Csinsca-partél lelőhely között K–Ny-i irányban húzódó természetes mélyedésbe. Leletanyaga nagyon kevés és jellegtelen (bronzkori?) házi kerámia töredék.

A Masek Zsófia által feltárt germán sír az őskori települési árkon belül helyezkedett el. Vele azonos tájolásban két további sírt tártunk fel, az árkon kívül, attól K-re, a domb lejtőjén. Az északabbi sír (OBNR 32) mára már teljesen elpusztult, néhány lábcsontot találtunk csak *in situ*. A délebbi (OBNR 31) Ny–K-i tájolású, nyújtott vázas temetkezés, mellékleteket nem tartalmazott.

Konzulens: dr. Rácz Zsófia (ELTE-BTK).

BARÁTH ANITA KÁRMEN – ZANDLER KRISZTIÁN

Hosszú-dűlő 3. Tenk (5.) (KÖH 46877): A lelőhely Jobbágyi Tenk nevű határrészében, a 21-es út Ny-i oldalán, a Zagyva jobb oldali teraszán lokalizálható. A *próbafeltárás* a lelőhely középső, Ny-i és D-i részén folyt. A humuszolt terület 652,26 m² nagyságú volt, ebből lelőhely-érintettség 337,93 m²; régészeti-leg pozitív terület: 38,5 m². Összesen 28 stratigráfiai egységet figyeltünk meg és tártunk fel.

A lelőhely É-i szélén három, a római császárkorra (szarmata-germán kevert anyag) keltezhető hulladéktároló gödört találtunk. Ezek az objektumok jelzik a lelőhely É-i szélét. A lelőhely K-i felén előkerült jelenségek a késő bronzkorra és a késő vaszkorra datálhatók. A lelőhely D-i szélén a késő bronzkori halomsíros kultúra urna- és szórthamvas sírjai kerültek elő. A sírokat egy fekete színű, kötött, erősen humuszos talajrétegben találtuk. A temetkezések nagy része urnás volt. Összesen nyolc urnás és két szórthamvas temetkezést tártunk fel. Az urnák mellett gyakran voltak kíséző edények (bögrék, fazekak és tálak). A temető területén előkerült egy hosszabb kősor, amely egy nagyobb területet határolhatott, feltételezhetőleg a halom alatt. Ezen kősor környékén, a kősorral egy szinten került elő a legtöbb temetkezés. A késő bronzkori temető szélét, a lelőhely D-i határát sem a próbafeltárás, sem a D-i területen folytatott geofizikai vizsgálat nem tudta hitelt érdemlően meghatározni.

Munkatársak: Kiss László és Szabó Attila régésztechnikusok.

BÓKA GERGELY – MASEK ZSÓFIA

162. Juta határa (Somogy megye) Ő, Kő

A település határában végeztünk terepbejárást (a kaposvári Rippl-Rónai Múzeum munkatársa) Hivatal Péter jutai lakossal, 2014. március 20-án.

Alsó-major 1. lelőhely (KÖH 78731): A településtől D-re mutatott egy lelőhelyet Hivatal Péter az Alsó-major nevezetű részen, a Hetesi-árokotól K-re, annak egy K-i mellékágától közvetlenül K-re. Itt viszonylag nagyobb területen tudtunk középkori kerámiákat, két kötődéket (talán őrlőkő darabjai), egy salakdarabot, valamint egy sárgásfehér színű, vörös festésű oldaltöredéket gyűjteni. Utólag kiderült, hogy ez már egy ismert lelőhely. Mi a lelőhely É-i részét jártuk be, a bejárt területet térképen is jelöltük.

Pusztai-dűlő (KÖH 88175): Ezen a korábban nem ismert lelőhelyen, egymástól nem messze, két szürkés foltot is találtunk, amik jól elkülönültek egymástól, jól látszott az is, hogy mindegyik objektumot az eke húzta szét. Mindegyik folt környékét bemértük és alaposan bejártuk, az ott gyűjthető leleteket összeszedtük. 1. objektum/folt: 9 kerámia, 3 pattintott kő, egy csont és egy állatfog. 2. objektum/folt: kb. 30 kerámia, 2 kötődék, 3 pattintott kő.

VARGA MÁTÉ

163. Kaposfő, Gondai-dűlő (KÖH: 88061)

(Somogy megye) Ő

Terepbejárást végeztünk Kaposfőtől Ny-ra, közvetlenül Kiskorpád és Kaposfő határán, 2014. január 12-én. A kiskorpádi temetőtől K-re lévő vízfolyás (Határárok) K-i oldalát tudtuk bejárni, a 61-es sz. főút É-i és D-i oldalán egyaránt. Az út É-i oldalán mindössze egyetlen szórvány őskori csiszolt kőeszköz töredékét találtuk, de körülötte semmilyen más egyéb régészeti leletet nem. Az úttól D-re, a vízfolyás mentén két kisebb-nagyobb területen is találtunk leleteket, többnyire apró pattintott köveket, szilánkokat, illetve őskori kerámiákat. A lelőhely korábban nem volt ismert.

VARGA MÁTÉ